Současný stav a možnosti rozšiřování agrolesnických systémů v zemědělské krajině na jižní Moravě

Příkladová studie k.ú. Hrušky

Antonín Martiník, Aneta Blažejová, Michal Pástor

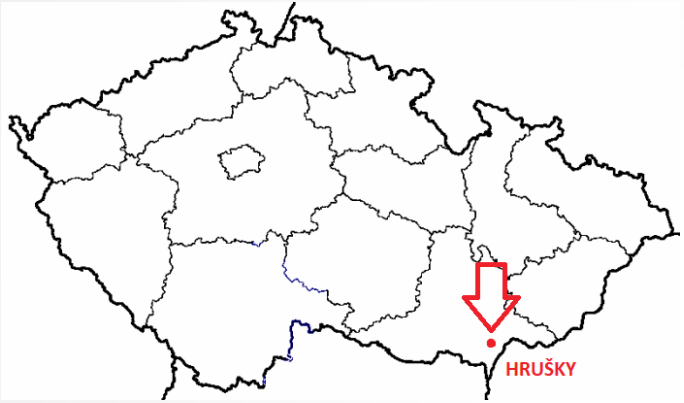
Ing. Aneta Blažejová
Mendelova univerzita v Brně

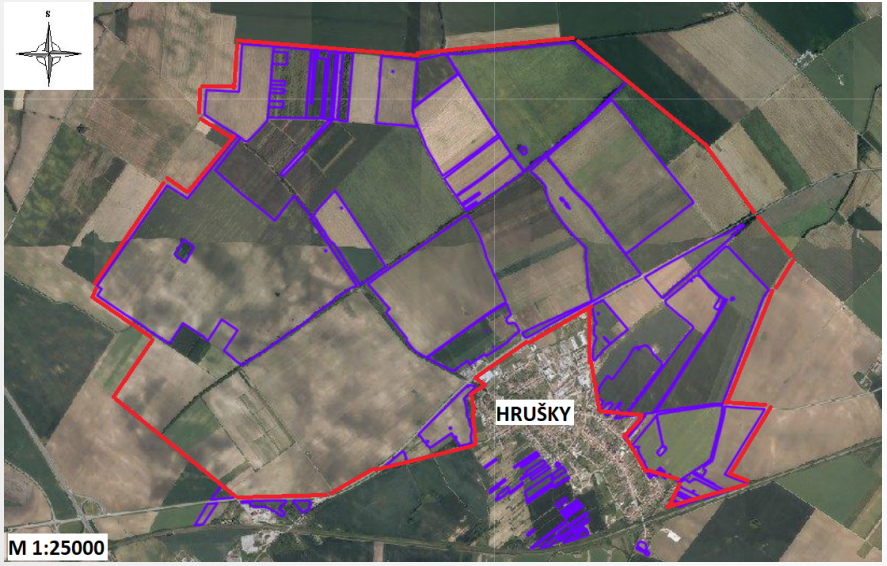
OSNOVA

- ZÁJMOVÁ OBLAST
- SOUČASNÝ STAV
- POTENCIÁL DALŠÍHO UPLATNĚNÍ

ZÁJMOVÁ OBLAST

- velikost k.ú.: **1591 m²**
- Ø nadmořská výška: **175 m**
- sklonitost: **do 3º**
- Ø roční srážky: **538 mm**
- Ø roční teplota **9,5 ºC**
- středně těžké, hlinité až hlinitopísčité půdy na spraších
- půdní typy: **černozemě (70%),** fluvizemě (10%), regozemě (5%)

ZÁJMOVÁ OBLAST

- Katastrální území:
  - 77% plochy - orná půda (kukuřice, pšenice, řepka, slunečnice)
  - 9% plochy – vinice
  - 1% plochy – lesní pozemky (většinou větrolamy)
- Pravděpodobnost suchých vegetačních období > 40%
- Ohrožení větrnou erozí půdy v jarních měsících

MAPOVÁNÍ – KVANTIFIKACE ALS

- Identifikace jednotlivých agrolesnických systémů
- Jejich zařazení dle agrolesnických klasifikací
- Zjištění jejich současného stavu a funkčnosti
- Zhodnocení potenciálu jejich rozšíření

ZJIŠTĚNÉ AGROLESNICKÉ SYSTÉMY V ZEMĚDĚLSKÉ KRAJINĚ

1. Solitérní stromy
2. Porosty dřevin (lesíky, remízy, skupiny dřevin)
3. Linie keřovité vegetace
4. Linie ovocných dřevin (Alley Cropping)
5. Větrolamy
6. Plantáže rychle rostoucích dřevin (RRD)
7. Multifunkční sady

SOLITÉRNÍ STROMY

- Řídce se vyskytující
- Nejčastěji kolem polních cest a na hranici pozemků, v blízkosti technických objektů (skruže)
- Topol černý, ořešák královský, ovocné dřeviny, javor jasanolistý
- Význam: estetický, orientační, biotický
- Nízký potenciál dalšího uplatnění

POROSTY DŘEVIN – LESÍKY, REMÍZY aj.

- Často se vyskytující, s variabilní velikostí (do 1 ha)
- Horní etáž: topol černý i bílý, dub letní, jilm habrolistý
  - přestárlá, vyžadující obnovu
- Spodní etáž: javor jasanolistý, pajasan žláznatý, brslen evropský, ptačí zob obecný
- Význam: produkční, biotický
- Nízký potenciál dalšího uplatnění

Borový lesík
- 5 ha, založen před 20 lety na písčitém vysýchavém stanovišti
- časem přisazovány DB letní, JS ztepilý, TŘ ptačí, JŘ oskeruše a TP šedý

LINIE KEŘOVITÉ VEGETACE

- Často se vyskytující, tvoří hranice mezi dvěma kulturami (pole - vinice)
- Vznik přirozeně, zplaněnými druhy slivoně mirabelky
- Různá šířka (max. do 10 m) i struktura
- Význam: estetický, krajinotvorný, biotický
- Nízký potenciál dalšího uplatnění, chybí porostní péče

LINIE OVOCNÝCH DŘEVIN

- Ojediněle se vyskytující
- Pásy ovocných dřevin uvnitř orné půdy – typický alley cropping systém
- Význam: produkční, biotický
- Pro danou oblast velmi perspektivní systém

VĚTROLAMY

- Vysazovány v 50. - 60. letech
- Úplné zanedbání porostní péče – ponechání dřevin s krátkým obmýtím – dnes špatný zdravotní stav, rozpad porostů
- Dlouhověké dřeviny utlačeny a deformovány
- Šíření nepůvodních dřevin ve spodním patru

➡ Funkčnost větrolamů značně omezena

- Řešení: ořez, probírka a částečná rekonstrukce porostů

VĚTROLAMY

- Nejčastěji se vyskytující
- Topol černý, dub zimní, jilm habrolistý, ořešák černý, javor jasanolistý
- Šířka 10 - 20m, výška až 30m
- Funkce: půdoochranná, protideflační, biotická, při řádné péči i produkční

PLANTÁŽE RYCHLE ROSTOUCÍCH DŘEVIN

- Řídce se vyskytující
- Úzké pásy japonských topolů
- Na soukromých pozemcích jako zdroj dříví na topení
- Význam: produkční, biotický
- Výsadba RRD na orné půdě místní vysoké bonity zatím není v širším měřítku orgány ochrany přírody povolena

MULTIFUNKČNÍ SAD

- Vznik kompletní rekonstrukcí meruňkového sadu (vykácení suchých jedinců, ořez stromů – umožnění sečení pod stromy)
- Řady ovocných stromů střídají zemědělské kultury (pole, louka)

  → typický Alley Cropping System
- Význam:
  - produkční (obilí, seno, eventuelně ovoce)
  - biotický (uprostřed lánů polí jediným útočištěm pro zvěř, ptáky všeho druhu aj.)
  - krajinotvorný
- Potenciál dalšího uplatnění nízký

Liniové uspořádání dřevin a zemědělských plodin
Alley Cropping system

POTENCIÁL DALŠÍHO UPLATNĚNÍ

LINIE:

a) Ovocných dřevin kolem komunikací (snahy místního okrašlovacího spolku)

b) Ovocných dřevin v rámci lánů zemědělských kultur (menší zemědělské firmy, soukromí vlastníci - „záhumenky“)

c) Multifunkčních větrolamů (větší zemědělské firmy, soukromí vlastníci na svých pozemcích; spolupráce s odbornými institucemi)

d) Kombinace (linie ovocných i lesních dřevin v rámci zemědělské krajiny)

SNAHA O ZAKLÁDÁNÍ NOVÝCH VĚTROLAMŮ

- Délka 200 m, šířka 14 m

- Dub letní, cer
- Topol šedý, osika
- Jeřáb břek
- Třešeň ptačí
- Hloh, ptačí zob, javor babyka

- 7 sekcí s různou druhovou a prostorovou strukturou

DĚKUJI ZA POZORNOST